

AS RECENSIÓNS DE *BIVIR*

Moisés R. Barcia

JAMES, Henry. *Daisy Miller*. Tradución de Carmen MILLÁN VARELA. Texto dixital traducido: <http://www.bivir.com/bvdaisymiller.html>. Texto dixital orixinal: <http://etext.lib.virginia.edu/toc/modeng/public/JamDais.html>

A versión galega do texto que hoxe nos ocupa amosa acertos tradutolóxicos, que sinalamos a continuación.

Advírtese certo empeño en buscar equivalencias léxicas específicas, como ocorre en *a deep border of embroidery* > “ancho reberete bordado”, onde *border* atopa unha tradución máis exacta que os “bordo” ou “marxe” que nos veñen á cabeza nun primeiro momento.

Noutro exemplo, ó adxectivo *good* engádeselle un adverbio para reproducir o uso máis habitual do galego en certas ponderacións: *I don't think sugar is good for little boys* > “non creo que o azucre sexa moi bo para os rapaces”.

Realízase a miúdo unha incorporación de elementos fraseolóxicos non presentes no orixinal que melloran a recepción por parte do lector galego. É o caso de *poor little spindleshanks*, que se traduce como “perniñas longas e fracas coma dous garabullos”, sendo o sintagma comparativo final un engadido que lle proporciona á frase galega resultante maior naturalidade.

Constatado, pois, o intento de producir un texto traducido enxebre, decatámonos de que esa vontade fai que ás veces se abuse dalgunhas fórmulas galegas, como ocorre coas construcións de infinitivo do tipo *haber, hai...*, que abren dous parágrafos consecutivos: *There are, indeed, many hotels* > “Haber, en efecto, hai moitos hoteis”; *I hardly know* > “Saber de certo non sei”.

Por outra banda, a incidencia máis habitual na tradución do inglés ó galego, consistente en verter literalmente fórmulas fraseolóxicas ou sintácticas inglesas, ten tamén varios exemplos neste texto: *after all* tradúcese sistematicamente por “despois de todo”; o café “bébese” (*drinking a small cup of coffee*), en vez de “tomarse”; algúns adverbios sitúanse incorrectamente por reproduciren a súa posición no orixinal inglés (*carefully selected* > “coidadosamente seleccionou”); e frases exclamativas como *Ah, you are cruel!* fanse equivaler a un desconcertante clon (“Ah, ¡vostede é cruel!”) en vez de buscar unha opción máis natural na lingua meta (por exemplo, do estilo de: “Ai, ¡que cruel é vostede!”).

Nalgún caso constátanse erros debidos a unha lectura incorrecta ou precipitada, aínda que cómpre indicar que estas non son incidencias estritamente tradutolóxicas: *little Swiss pension of an elder day with its name inscribed*

in German-looking lettering > “pequena e enxebre pensión suíza con nome de aspecto alemán” (máis ben, “co seu nome gravado en caracteres de aspecto alemán”); *in the angle of the garden* > “en ángulo co xardín” (mellor: “nun recanto do xardín”).

Máis grave nos parece a limitación léxica que supón facer equivaler distintos termos do texto orixinal cun só na lingua meta. Hai un exemplo que o ilustra ben, e que se manifesta nos distintos significados que se fan coincidir no adxectivo *estranho* e outras palabras coa mesma raíz léxica:

awkward summerhouse > “estranho cenador”

upstart neighbors > “estraños veciños”

singularly honest and fresh > “estrañamente honestos e puros”

I shouldn't wonder > “non me estrañaríaa”

the queerest creatures in the world > “as criaturas máis estrañas do mundo”

a little strange tone > “nun ton un pouco estranho “

Un caso concreto: America e Estados Unidos

É sabido que os estadounidense se refiren a si mesmos como *americans* e ó seu país como *America* (abreviatura de *United States of America*), reservando para o resto do continente o nome de *Americas*. Con todo, nos últimos anos, tanto na tradución ó galego coma a outras linguas hispánicas e europeas, estes conceptos véñense substituíndo por outros máis exactos, de maior corrección política e tamén léxica: o país é *Estados Unidos*, e o seu xentilicio, *estadounidense* ou *norteamericano*.

No texto que analizamos, a tradutora usa sistematicamente o xentilicio “estadounidense”, o cal, ó noso entender, neste caso concreto fai que se perda un xogo de palabras existente no orixinal, o que Henry James establecera entre *American candy* por un lado e *American boy / American man / American girl* por outro. O primeiro elemento tradúcese ó galego por “caramelo estadounidense”, e os outros, salvo nun caso, por “estadounidense” a secas, co resultado que se pode ver a continuación:

“American candy's the best candy.” (...)

“And are American little boys the best little boys?” (...)

“I don't know. I'm an American boy,” said the child. (...)

“Are you an American man?” (...)

“American men are the best,” he declared. (...)

“Here comes my sister!” cried the child in a moment. “She's an American girl.”

Os caramelos estadounidenses son os mellores. (...)

¿E os rapaces estadounidenses son tamén os mellores? (...)

Non sei. Eu son estadounidense –dixo o neno. (...)

¿É vostede estadounidense? (...)

Os homes estadounidenses son os mellores –declarou. (...)

¡Aquí vén miña irmá! –berrou o rapaz de súpeto–. É estadounidense.

Recapitulando, a versión galega de *Daisy Miller* necesitaría unha revisión máis polo miúdo que a depurase, en primeiro lugar, de formas non normativas e incidencias ortotipográficas. Na análise tradutolóxica advírtese a vontade de elaborar un texto meta próximo ó lector galego, e son frecuentes as pasaxes que serven de exemplo de adaptación do texto á idiosincrasia e ós procedementos expresivos tipicamente galegos. Con todo, vemos dous obstáculos que se interpoñen a esa vontade. Primeiro, o afán enxebriante (ás veces excesivo) ten a súa contrapartida na pobreza léxica que se demostra noutras ocasións. Segundo, o celo por superar certos conceptos que hoxe en día se consideran traducibles, impídelle ver á tradutora que quizais nalgúns casos é máis conveniente mantelos; non obstante, ese celo non se aplicou onde máis cumpría, para evitar os erros típicos por tradución excesivamente literal.

